

VARIA EN BERICHTEN.

Tandcariës in vroeger tijden. Door Jung is de meening uitgesproken, dat de tandcariës zoo oud is als de menschheid zelve. Bij deze opvatting kon Von Lenhossék (Archiv. für Anthropologie, Neue Folge, Bnd. XVII, 1919) zich niet aansluiten; het lijkt hem veel waarschijnlijker, dat het menschedom in den eersten tijd van zijn bestaan, vele duizenden en wellicht honderdduizenden jaren van cariës verschoond is gebleven, gelijk dat nu nog bij de vrij levende anthropoïede apen het geval zou zijn. Eerst op een bepaald tijdstip zou zich bij den praehistorischen mensch deze tandziekte geopenbaard hebben. De oudste menschelijke schedels, die men kent, vertoonen nog gezonde tanden, althans is bij deze geen zeker geval van cariës vastgesteld. Dit geldt voor het geheele diluvium tot aan de overgangperiode naar het neolithicum.

Von Lenhossék heeft een 1190-stal schedels van vier verschillende perioden dateerend, aanwezig in het anthropologisch instituut der Universiteit Boedapest, op het voorkomen van tandcariës onderzocht. De oudste schedels (74) zijn afkomstig uit Romeinsche sarkophagen van de eerste eeuw na Christus, grootendeels van Aquineum, waar thans Obuda (Altofen) is gelegen. Een andere reeks (101 schedels) dateert uit den tijd der volksverhuizing in het bijzonder uit de 4de en 5de eeuw en is gevonden in de grafgewelven van Keszthely en Nemesbölgy. De derde groep (260 in aantal) werd gevonden in het dorpje Rákospalota, dicht bij Boedapest en dateert uit de 11de-13de eeuw, terwijl de vierde groep (755 exemplaren) afkomstig is uit het oude Waitzner kerkhof van Boedapest, dateerende uit het einde der 18de en het begin der 19de eeuw.

Bij de eerstgenoemde schedelgroep vond hij tandcariës

in 85 pCt., bij de tweede in 83 pCt., bij de derde in 86 pCt., en bij de jongste schedels in 90 pCt. Het blijkt dus, dat reeds in de oudste tijdperken cariës zeer veelvuldig voorkwam; de volken van Europa hebben reeds vóór 1¹/₂ duizend (1500) jaren slechte tanden gehad. Het voorkomen van tandcariës was toentertijd echter wel wat geringer dan in latere tijden; tegenwoordig komt cariës dentium in meer dan 90 pCt. voor.

Verder vindt Von Lenhossék, dat bij de schedels uit de 11de en 13de eeuw een onderscheid, wat betreft het voorkomen van tandcariës, bij het mannelijk en vrouwelijk geslacht, niet vastgesteld kon worden.

Bij vergelijking van het gebit van boven- en onderkaak bleek, dat de tanden van de onderkaak minder vaak door cariës waren aangetast, dan die van de bovenkaak. Dit verschil werd bij alle 4 groepen opgemerkt, zij het dan ook niet steeds even duidelijk. Verder vond hij bij alle groepen de tanden van de rechter bovenkaak minder vaak carieus dan die van de linker bovenkaak, terwijl in de onderkaak dat verschil tusschen rechts en links niet bestond. Een verklaring voor laatstgenoemd verschijnsel kan Von Lenhossék niet geven. Waren zoowel bij de boven- als bij de onderkaak de verhoudingen rechts gunstiger dan links, dan zou men aan de conserveerende werking van het speeksel kunnen denken, dat gedurende de nachtrust, d.w.z. 6—8 uren dagelijks, de tanden der rechter helft bespoelt; aannemende dat de meeste menschen op hun rechterzijde slapen. Daar echter het verschil tusschen rechts en links alleen bij de boventanden kon aangetoond worden, kan deze verklaring niet dienen.

J. P. KLEIWEG DE ZWAAN.

(Tijdschrift voor Geneeskunde).

Uit: de volksgeneeskunst in Transvaal door C. Pijper. (*Acad. proefschrift 1919*). **Tandpijn.** Tandpijn bestrijdt men door teer in den hollen tand te doen, door 't rooken van kruidnagelen of door een penny aan een touwtje om den hals te dragen. Een meer bewerkelijke methode is de volgende: Bedel een zijden bandje, knoop hierin om en om stukjes duivelsdrek en stukjes pijpzwavel, beide iets kleiner dan een erwt; laat dien band door iemand anders om uw nek zetten; die band zal verloren gaan, dan zal de pijn weg zijn.

Volgens anderen moet men drie achtereenvolgende Vrijdagen de nagels knippen van handen en voeten en die met wat haar van de kroon van het hoofd in een fleschje doen, waarin zich wat water en zand bevindt; dat fleschje moet men dan begraven; als de nagels en het haar verteerd zijn, zal de tandpijn verdwenen zijn. Een geheel andere methode is de volgende: Maak met behulp van een naald het tandvlesch aan het bloeden, licht een puntje op van de bast van een wilgenboom, spuw het bloed daaronder en maak den bast weer vast; de pijn zal »vastgroeien« in den boom. Men kan ook een draad, waarop het bloed gespuwd is, in den boom enten; de draad moet dan voorzien zijn van zooveel knopen als de patiënt jaren telt. Wordt de boom gekapt, dan komt de pijn terug. Treedt abcesvorming op, dan wordt er een rozijn tegen aan gelegd »om de zweer open te trekken«. In vroeger jaren werd de pijnlijke tand wel met behulp van een els uit de kaak gewerkt of hij werd geëxtraheerd door middel van een eigengemaakte tang. Na de extractie werd dan, om de bloeding tot staan te brengen, de holte opgevuld met wat uitgeplozen linnen of wat hagedismest.

Aan het tandheelkundig instituut is de nieuwe cursus begonnen met 80 studenten in het eerste jaar.

Gevestigd: W. Ch. Zandvoort; tandarts, Laan van Meerdervoort 295, Den Haag.

E. E. van Blokland, tandarts, Regentesselaan 30, Den Haag.
